

Неолітичне поселення Нараїв-Бродки на Дубенщині

Пам'ятка займає високий мис в південній частині села Нараїв Дубенського району Рівненської області, в урочищі Бродки на лівому березі р. Борисівни і правому березі струмка, що впадає в неї. Багатошарове поселення було виявлене автором у 1996 році. З поверхні зібрано матеріали культури лінійно-стрічкової кераміки доби неоліту, волино-люблінської та пізньотрипільської культур мідного віку, городоцько-здовбицької та тшинецько-комарівської культур доби бронзи, могилянської групи ранньозалізного віку та X – початку XI ст. До неолітичного часу належать 36 предметів. З десяти крем'яних виробів сім є скребками. П'ять із них належить до кінцевих на якісних пластинах (рис. 1; 12, 13; рис. 2; 18, 20, 22), один, пошкоджений перепалом, виготовлений на відщепі правильних обрисів, має додаткову ретуш по вцілілій стороні (рис. 2; 21). Скребок-різець один, виготовлений на пластині. Не виключено, що це двосторонній кутовий різець, виготовлений з кінцевого скребка (рис. 2; 17). Вкладнів серпів два. Один з них виготовлений на пластині з підправленим ретушшю зломом, має кутову заполіровку леза (рис. 2; 16). Другий має пряму за поліровку, лезо вкрите двосторонньою ретушшю, яка утворює зубці (рис. 1; 14). Цей вкладень виготовлено з немісцевого, світло-сірого з світлішими вкрапленнями кременю, тоді як інші вироби – з темного волинського кременю. Кам'яне долото виготовлене з зеленого сланцю, який на території Дубенщини і навколишніх районів не зустрічається. Тильна частина долота має сліди зламу, який був ретельно зашліфований (рис. 1; 11).

Кераміка представлена 25 уламками, більшість яких належить столовому посуду. Він має сіру або коричневу поверхню, переважно тонкі стінки, глиняне тісто добре відмулене, має домішку дрібного піску, іноді в поєднанні з дрібним шамотом. Поверхня черепка вигладжена, іноді лощена. Зрідка трапляється кераміка з значною домішкою піску, шерехата на дотик (рис. 1; 7). Кухонна кераміка має грубі стінки, сірий колір, рідше – світло-коричневий, мучниста на дотик, з домішкою піску, шамоту та органіки в глиняному тісті. З десяти наявних фрагментів вінець 9 належить посудинам яйцевидної форми з нахиленими всередину вінцями (рис. 1; 1, 3, 4, 7; рис. 2; 5, 7, 11, 14, 15), одне товстостінний місці конічної форми (рис. 2; 2). Орнаментация досить різноманітна: лінійно-нотний орнамент (рис. 1; 5, 7, 9, 10; рис. 2; 3, 7, 13, 14), лінійні композиції, нанесені в одному випадку тонким штрихом (рис. 1; 1), в інших – широкою заглибленою лінією (рис. 1; 6-8), фігурні наліпи (рис. 2; 1, 4, 9), ряди заглиблених точок

(рис. 2; 6, 10), короткі штрихи (рис. 2; 12), композиції з рядів заглиблених точок і штрихів (рис. 1; 2; рис. 2; 8). Орнаментованою є як столова так і кухонна кераміка. Ряд вінець неорнаментовані (рис. 1; 3, 4; рис. 2; 2, 5, 11, 15), однак неясно чи це характерно для всієї поверхні посудин, від яких вони походять.

Для порівняння комплексу з поселення Нараїв-Бродки з сусідніми пам'ятками зауважимо його віддаленість та особливе географічне положення. Мис, на якому знаходиться поселення, розташований у верхів'ї р. Борисівки, лівої притоки р. Стубли і є частиною Мізоцького кряжу. Таке розташування не є характерним для інших пам'яток культури лінійно-стрічкової кераміки в регіоні, які розміщені на низьких берегах річок, піщаних дюнах, островах в заплаві. Найближчими з краще досліджених пам'яток КЛСК є Рівне (29 км), Панталія-2 (19 км), Птича-3 (32 км), Заболоття-2 (22 км). Поселення в Рівному належить до більш раннього, донотного етапу цієї культури [1, С. 69-82]. Для інших пам'яток, розташованих на р. Ікві, характерна більша грубість кухонної кераміки, домішка кераміки Волинської неолітичної культури (Заболоття-2, Панталія-2) та виготовлення крем'яних знарядь переважно на відщепях, часто випадкової форми, при наявності виробів на пластинах. Близькими до крем'яного інвентарю інших пам'яток є лише скребок неправильної форми та вкладні серпів.

Література

1. П'ясецький В. К., Охріменко Г. В. Дослідження пам'яток культури лінійно-стрічкової кераміки на Волині // Археологія. – 1990. – № 4. – С. 69-82.

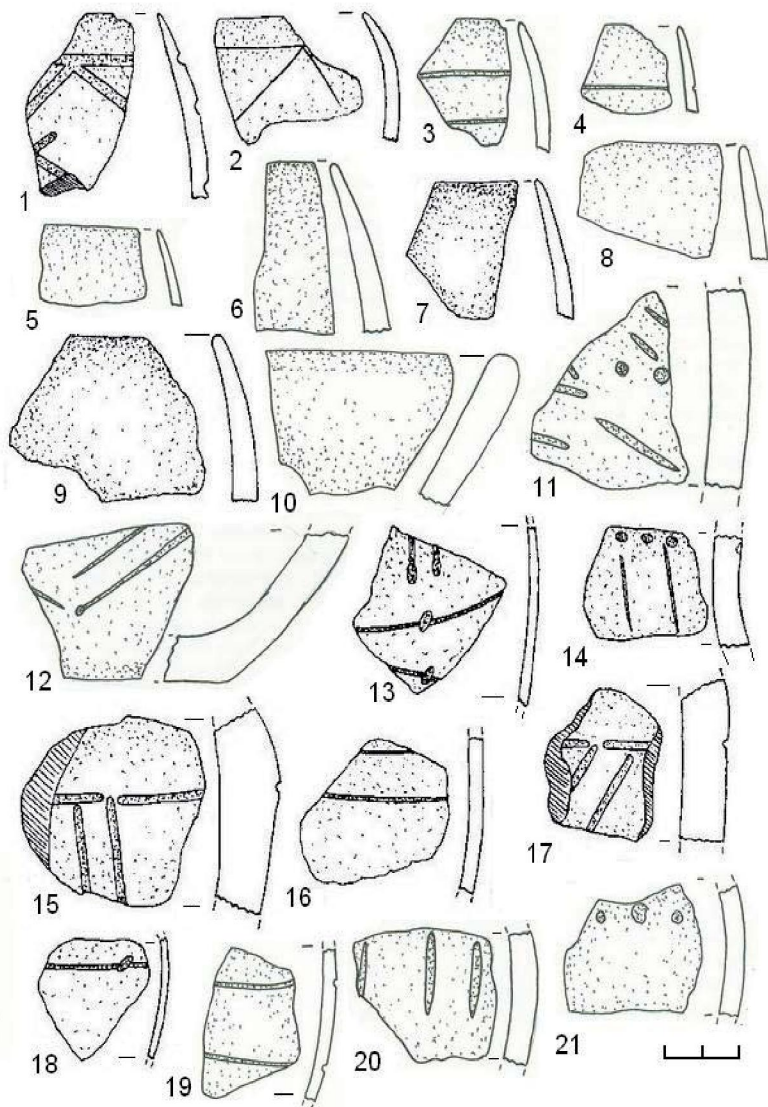

Рис. 1. Нарайів-Бродки, кераміка КЛСК з пам'ятки.

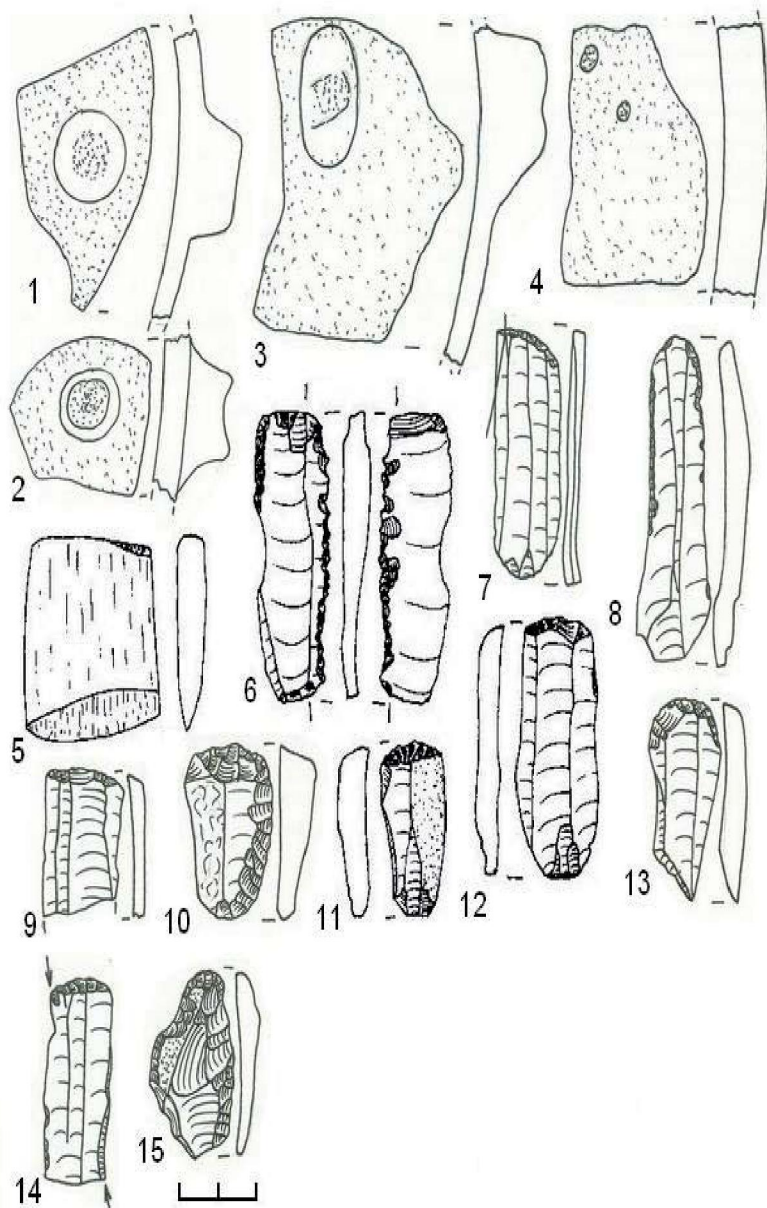

Рис. 2. Нараїв-Бродки, матеріали з пам'ятки:
1-4 – кераміка, 5 – камінь, 6-15 – кремій.